

Een historisch blad met toekomst

Déjà Vu

DECEMBER 2013

JAARGANG 4

**THEMA:
"GRENZELOOS"**

**Een interview met
kunstenaar Jakob de Jonge**

**Dr. Anna Tijsseling:
Grenzen aan bezetten**

**Anouk Bosch: Listige
lustobjecten of zelfbewuste
powervrouwen?**

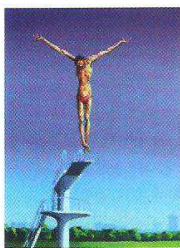
[Facebook.com/HSVLejavu](https://www.facebook.com/HSVLejavu)

Kunst en Macht

Uitgelicht: Jakob de Jonge

Van 2 november tot 27 december exposeert beeldend kunstenaar Jakob de Jonge in de gangen van het Lipsius. Voorbijgangers blijven staan voor de enorme schilderijen, geïntrigeerd door de indringende beelden en felle kleuren. Ook wij werden geboeid. Voor Déjà Vu zochten wij hem op in zijn atelier in Den Haag. Een interview met een politiek geëngageerd kunstenaar.

door Charlotte van Rooden en Pablo Kamsteeg

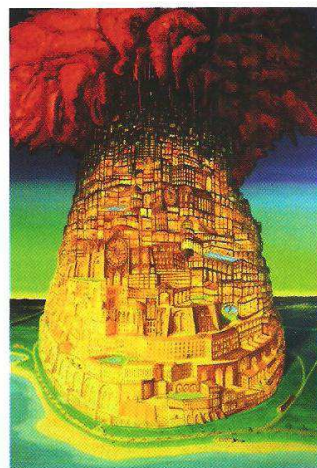

‘Ik probeer met mijn kunst precies op het randje te zitten. Het liefst op het randje tussen mooi en niet mooi, tussen utopie en dystopie. Die twee liggen heel dicht bij elkaar: het lijkt wel alsof er altijd een dictatuur nodig is om een utopie te creëren, omdat een utopie vaak opgedrongen wordt.’ De Jonge probeert dat spanningsveld te vangen door in zijn schilderijen te variëren tussen dreiging en optimisme. Tussen donkere dystopische kleuren en felle neonachtige, bijna utopische kleuren. Het groen van de natuur tegenover het grijs van gebouwen.

Zijn werk heeft bijna altijd een politieke lading. ‘Er is een levende opvatting dat kunst geen politieke boodschap mag hebben. Ik vind eigenlijk dat kunst zonder boodschap minderwaardige kunst is.’ Ook probeert hij vragen op te roepen door de combinatie van vorm en inhoud. Als de vorm heel goed is, zoals fantastisch schilderwerk, dan heeft dat waarde. Maar minder waarde dan een werk dat op beide vlakken sterk is: vorm én inhoud. ‘Als kunstenaar moet je eigenlijk vragen stellen vóór je naar de vorm kunt gaan kijken.’

Al heeft volgens De Jonge politieke kunst bijna nooit een impact, toch vraagt hij zich altijd af in hoeverre kunst mensen door haar boodschap kan veranderen. ‘Een heersende mening is dat je geen politieke kunst moet maken, omdat je daarmee kunst zelf ondergeschikt maakt aan een hoger doel.’ L’art pour l’art, tegenover ‘politieke’ kunst. De Jonge zoekt hierin een middenweg. Hij hoopt dat ook mensen die niets van politiek afweten, zijn werk nog steeds kunnen waarderen.

Nu komt De Jonge op stoom: ‘Er zit een verborgen paradox tussen kunst en intrinsieke waarde en ook tussen kunst en macht. Geld en schoonheid moet je te allen tijde uit elkaar houden. Als je bij het maken van een kunstwerk commerciële doelen hebt, ga je namelijk rare sprongen maken.’ De beste kunst is voor De Jonge dan ook compleet integer. Oprecht. Die is een spiegel van zichzelf en de wereld, zonder andere intenties. Eerlijkheid is haar belangrijkste aspect. Maar de eerlijkste kunst, zonder commerciële doeleinden, is ook het best vermarktbaar. Omdat het de beste kunst is. ‘Die kunst is bijzonder onderhevig aan krachten die de kunstenaar niet kan controleren en niet wil oproepen, zoals kapitaal, geld, hebzucht en

ijdelheid. De meest oprechte kunst trekt onoprechte kopers aan.'

Ofwel: kunst heeft altijd een relatie tot macht, ook als zij geen politieke boodschap heeft. De kunstwereld is zelf een machtsspel. Zoals het publiek in het Concertgebouw. De rijke, elitaire bovenlaag komt luisteren naar het orkest. In de pauze drinken ze hun champagne: zien en gezien worden. Terwijl het orkest bestaat uit talloze individuen die alles gegeven hebben om uit te blinken in het instrument dat ze spelen. Meestal zit hun hele ziel in de muziek, volledig integer. Maar het gaat het publiek niet om de schoonheid, het gaat hen om het prestige. En toch is zo'n violist afhankelijk van het publiek, van mensen die wel expliciet voor het geld hebben gekozen.

De integriteitvraag zit De Jonge dan ook wel dwars. Weigert hij zijn werk te verkopen aan een bedrijf dat bomen in de Amazone kapt? Of Japanse walvisvaart steunt? Het blijft lastig, omdat kunstenaars afhankelijk zijn van hun kopers en publiek. Bovendien kan een koper ook zelf een boodschap leggen in een werk. Dat is logisch, er bestaan altijd verschillende interpretaties. Maar die interpretatie wijkt soms af van de bedoeling van de kunstenaar. De meeste kunstenaars worden liever niet voor een politiek doel gebruikt. Dat risico is des te groter als de kunst zelf apolitiek is. 'Neem bijvoorbeeld

“Kunst heeft altijd een relatie tot macht, ook als zij geen politieke boodschap heeft”

Jackson Pollock. Zijn kunst kreeg allerlei betekenissen opgedrongen die er volgens hem niet inzaten. Omdat mijn kunst een politieke boodschap heeft, kan dat niet, of minder. Er kan in ieder geval geen totalitair regime mee worden verdedigd.'

Er zijn veel dingen waar Jakob de Jonge kritisch of zelfs negatief over is. Zo zet hij vraagtekens bij de Amerikaanse buitenlandpolitiek, het maatschappelijk bewustzijn en het karakter van de huidige journalistiek. Maar met zijn kunst wil hij laten zien dat er verbetering mogelijk is. Ondanks de grauwheid voert de positieve boodschap de boventoon. Hij zou het dan ook erg vinden als cynicus weggezet te worden. 'Als een beslissing een bewuste actie is, een druk op de knop, zoals vaak in de geschiedenis of in de politiek, dan kan die actie ook anders. Dan kan er ook een andere knop ingedrukt, en is er dus nog hoop.' ■

Colofon

Hoofredacteur Niels Molenkamp

Eindredactie Daniël Korving, Vera Oosterom

Lay-out Iris Hoogeweij

Redacteuren Jip Barreveld, Anouk Bosch, Patrick van der Geest, Pablo Kamsteeg, Daniël Korving, Niels Molenkamp, Eliane Odding, Zeping Oerlemans, Vera Oosterom, Danique Roozkrans, Willemijn Schmidt, Siri de Vrijer

Contact
dejavuhsvl@gmail.com
www.dehsvl.nl
www.twitter.com/
dejavuhsvl
www.facebook.com/
hsvldejavu
Drukkerij BladNL
Omslag 'Shadows' door Jakob de Jonge
Met dank aan Dr. Anna Tijsseling, Jakob de Jonge, Bestuur Terwel, alle HSVL commissies, Charlotte van Rooden.

Met speciale dank aan de Vrienden van Déjà Vu